

УДК 338.22

DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-38-10>

Корінь І. С.

*аспірантка кафедри економіки підприємства
Університету державної фіскальної служби України*

Korin Inna

*Postgraduate Student at the Department of Enterprise Economics
National University of the Fiscal Service of Ukraine*

РОЗВИТОК ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕЖИМУ ТРАНСФЕРТНИХ ЦІН

Анотація. Досліджено механізм ціноутворення підприємств для переміщення основної частки прибутку за кордон у низькоподатковій гавані. Проведено аналіз наявного конфлікту інтересів між ТНК, які прагнуть отримати надприбутки, та фіскальними органами, що повинні забезпечувати належний контроль за оподаткуванням шляхом упровадження принципу витягнутої руки. У статті показано складність і багатогранність норм податкового контролю за трансферним ціноутворенням. Визначено вплив основних чинників на поточні методи оподаткування підприємств. Охарактеризовано природу ризиків трансфертного ціноутворення та визначено основні завдання податкових органів, що полягають у максимізації результатів, забезпечуючи при цьому довіру бізнесу до податкової системи. Показано, що схеми трансфертного ціноутворення здійснюються за допомогою різних технік агресивного податкового планування, що вимагає впровадження додаткових механізмів протидії. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в можливості їх використання під час формування відповідної законодавчої та нормативної бази.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, протидія висновку прибутку, міжнародне оподаткування, податкове адміністрування, податок на прибуток.

Вступ та постановка проблеми. Основні зловживання з ухилянням від сплати податків та мінімізацією податкових зобов'язань припадають на великомасштабні зовнішньоекономічні операції за участю великих підприємств. Загальні обсяги недоотриманих бюджетом коштів внаслідок таких операцій становлять мільярди доларів, більше сотні мільярдів гривень. Основним інструментом, що дозволяє уникати або суттєво зменшувати обсяг податкових зобов'язань, є трансферне ціноутворення у відносинах із нерезидентами. Здійснення контролю за трансферним ціноутворенням – не просто тренд розвитку податкових систем різних країн, але і запобігання реальним загрозам і викликам у сфері оподаткування, переміщення капіталів, гармонійного економічного розвитку більшості країн світу.

Транснаціональні компанії часто встановлюють свої трансфертні ціни, які відрізняються від ринкових цін, тобто цін, які були б застосовані непов'язаними сторонами у подібних операціях за аналогічних умов на відкритому ринку. Міжнародні компанії оптимізують оподаткування, змінюючи оподатковуваний дохід від країн походження продукції з високим рівнем оподаткування до країн із низьким рівнем оподаткування, змінюючи трансфертні ціни. Таким чином, трансфертне ціноутворення є вагомим інструментом збільшення прибутку як для платників податків, так і для фіскальних органів, оскільки вони значною мірою визначають доходи та витрати, а отже, і оподатковуваний прибуток афілійованих підприємств у різних податкових юрисдикціях. За офіційною статистикою Державної фіскальної служби України, тільки у 2019 році завершено 16 перевірок із трансфертного ціноутворення, за якими донараховано податку на прибуток на суму 118 295 000 грн., зменшено від'ємне значення об'єкта оподаткування податком на прибуток на суму 48 084 100 грн. [1]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням проблематики трансфертного ціноутворення присвятили свої роботи багато зарубіжних і вітчизняних учених, таких як V. Woodward [1], С. Брехов [7], E.J. Bartelsman, R.M. Beetsma [3], Г. Калач [11], В. Гурочкіна [13], В.М. Колдовський [14] і багато інших.

Зокрема, базовим поняттям трансфертного ціноутворення та прикладам його функціонування приділяли увагу Shantanu J. Pendse [3], Г. Білецька [8], Edwards Ch. [6]. У роботах В.О. Бичкова [9] обґрунтовано економічну природу трансфертного ціноутворення та шляхи підвищення ефективності протидії мінімізації сплати податків в Україні.

Метою роботи є визначення ключових шляхів підвищення ефективності режиму трансфертних цін та виокремлення основних тенденцій розвитку трансфертного ціноутворення в умовах розвитку глобалізації.

Результати дослідження. Зростаюча спеціалізація виробництва компонентів і матеріалів, які виробляються в різних місцях по всьому світі, внутрішньофірмові транзакції становлять зростаючу частку світової торгівлі. Облікові маніпуляції дають змогу переносити податкові бази, навіть якщо фізичний капітал (реальна діяльність) залишається недоторканим, тому що багатонаціональні підприємства (ТНК) намагаються використовувати на свою користь відмінності в нормативних податкових ставках по країнах, коли існують різні неточності в податковому адмініструванні. Це здійснюється шляхом податкової оптимізації і передбачає внутрішню передачу товарів і послуг під час операцій у різних країнах. Подібні маніпуляції з податками, в яких представлені торгові рахунки всередині фірми (наприклад, «трансфертне ціноутво-

рення»), найчастіше незаконні, оскільки офіційних продажів не відбувається, а фірми можуть грати в будь-які стратегічні ігри між собою заради зниження своїх податкових зобов'язань. Зазвичай поняття «транзакція за принципом витягнутої руки» не завжди легко застосовувати на практиці. У зв'язку з тим, що глобалізація набирає все більше обертів, стає все важче підтримувати поточні методи оподаткування ТНК, що діють у різних податкових юрисдикціях. Замість того, щоб розглядати кожну юрисдикцію як окрему організацію, як це робиться зараз, може знадобитися розглянути можливість прийняття унітарної або всесвітньої податкової бази для корпоративного податку на прибуток з узгодженою на міжнародному рівні системою податкових кредитів або процедур для запобігання подвійного оподаткування та гідної підтримки міжнародної конкурентоспроможності [2].

Глобалізація вносить революційні зміни в ланцюги створення вартості. Проблема поглиблення і трансформації особливостей глобальної економіки вперше була розглянута в роботі М. Кастельса. Він визначає глобальну економіку як «економіку, в якій ключові компоненти мають інституціональну, організаційну і технологічну можливість працювати як єдине ціле в реальному часі в світовому масштабі». До числа ключових елементів він відносить фінансову глобалізацію, глобалізацію ринків товарів і послуг, інформатизацію на основі глобальних мереж, стирання меж у світі науки і технологій. Все це відбувається на тлі послаблення ролі державного регулювання і робить підприємства, а не країни реальними торговими агентами, адже ТНК мають суттєвий вплив на економіки держав [2].

Процес глобалізації розмежовує та розділяє країну та підприємство, як наслідок, з'являються нерегульовані ринки та економіки, що порушує соціальну стабільність. Згідно з даними ООН, у світі налічується 35 тисяч транснаціональних корпорацій із 150 тисячами філій. Грошовий оборот та дохід деяких ТНК може перевищувати ВВП малорозвинених та деяких розвинених країн. Одним із наслідків цих процесів є посилення податкової конкуренції, тому що інвестиції та заощадження в таких умовах розміщуються ефективніше для самих ТНК, ніж для країн.

Аналізуючи сучасні погляди на податкову конкуренцію, можна дійти висновку, що податкова конкуренція – це явище, що відбиває взаємодію інструментів політики і поведінкових реакцій з боку платників податків. З погляду політичних інструментів, як правило, очікується, що податкова конкуренція буде приймати форму урядових рішень для зниження податкових ставок або посилення податкових пільг, що, ймовірно, підвищить привабливість інвестицій в межах їх юрисдикції. Однак, навіть якщо податкова політика не зміниться, поведінка платників податків на зниження бар'єрів для транскордонних інвестицій або зниження податкових ставок в інших країнах може призвести до падіння податкових надходжень у країнах, які не вносили ніяких змін у свою політику. Це може статися в результаті зміни доходу – коли корпорації переносять прибуток у філії, що знаходяться в юрисдикціях з низьким рівнем оподаткування, маніпулюючи трансфертними цінами або за допомогою кредитів між їх філіями та маніпулювання процентними платежами, або переміщенням прямих інвестицій в юрисдикції з низьким оподаткуванням [3].

В умовах глобалізації багато урядів відреагували на глобалізацію податковими пільгами, покликаними підвищити конкурентоспроможність і стимулювати зростання. Ставки податку на прибуток в останні десятиліття знизилися, більше того, два десятки країн замінили свої складні податки простим податком на прибуток. Водночас майже

кожна країна знизилася ставка корпоративного податку, визнавши, що інвестиції в бізнес і прибуток стали дуже мобільними в сучасній економіці. Для приватного сектору цей фінансовий аспект можна розглядати як позитивний результат глобалізації. Водночас деякі уряди (наприклад, Німеччина і Франція) і міжнародні організації намагаються обмежити податкову конкуренцію [4].

Більшість країн також знизилася ставки податку на дивіденди і приріст капіталу. Багато країн скоротили або усунули податки на майно і спадкування, і деякі з них скасували щорічні податки на багатство, які колись були популярними в Європі. Більше того, збір податків на транскордонні інвестиції різко скоротився по всьому світі. Ставка податку на прибуток також різко скоротилася. Середня максимальна ставка в ОЕСР починаючи з 1980 року впала на 26% [5]. Ця тенденція має глобальний характер, при цьому середня максимальна ставка падає на аналогічну величину в Африці, Азії, Європі, Латинській Америці і Північній Америці. Середня ставка індивідуального податку для цих країн становить всього 17% [5].

Глобалізація стала певною стратегією, особливо для ТНК, як у сфері промислових товарів, які виготовлялися в периферійних (офшорних) районах понад два десятиліття, так і у сфері зростання попиту на офшорні бізнес-послуги та нематеріальні активи.

В умовах глобалізації економіки підвищення податкових надходжень від багатонаціональних фірм стає все більш важким для державних органів із двох причин. По-перше, конкуренція щодо залучення грошей створює зниження ставки податку на прибуток; по-друге, багатонаціональні фірми можуть скористатися перевагами податкових різниць, маніпулюючи доходами в різних юрисдикціях [8].

ТНК мають кілька інструментів для переведення прибутку із зон з високим податковим навантаженням в гавані з низькими податками. До них відносяться можливість фінансування філії із заборгованістю або капіталом, організаційна форма (наприклад, володіння філією або участь в спільному підприємстві з місцевою фірмою), оплата менеджерських зборів або роялті від материнської компанії і її філій.

В основі українського законодавства щодо трансфертного ціноутворення лежать міжнародні документи, основними з яких на міжнародному рівні є Керівництво Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) для багатонаціональних компаній та податкових адміністрацій. Відповідно до цього документу трансфертне ціноутворення – це процес встановлення ціни, за якою компанія передає товари, послуги або нематеріальні активи. Досвід України показує, що трансфертне ціноутворення орієнтовано на переміщення податкових баз між країнами та перерозподіл прибутків між пов'язаними компаніями. Основними країнами, з резидентами яких здійснювалися найбільші за обсягами контрольовані операції (крім банківських послуг), у 2019 році були Швейцарія – 32,6%, Кіпр – 9,8%, ОАЕ – 6,9%. Найбільшими за обсягами є контрольовані операції з товарами – 49,9% та банківськими послугами – 33,5% [16].

Оприлюднення Плану дій ОЕСР і BEPS є скоординованими зусиллями щодо посилення міжнародної податкової системи шляхом обмеження дій ТНК з ухилення від оподаткування. Цей План дій має на меті обмеження диспропорцій і прогалів між країнами. Однак, коли План реалізується в односторонньому порядку кожною країною, а також застосовуються різні національні правила, ці невідповідності можна обійти або закрити очі на них. Крім того, терміни, встановлені в Плані дій BEPS, усклад-

нюють здійснення всебічних змін, тоді як процес прийняття цих рекомендацій у податкових правилах різних країн вимагає більше часу [10].

BEPS впливає на надходження до національних бюджетів податкових відрахувань. Слід відзначити, що найбільшою мірою негативний вплив подібних стратегій відчувають на собі країни, що розвиваються, у структурі бюджетних доходів яких значну роль відіграють надходження від податку на прибуток корпорацій [15]. Таким чином, ці країни можуть бути більш уразливими до змін корпоративної податкової бази, ніж розвинені країни, які і стали ініціаторами цих змін. Як відзначають експерти ОЕСР, країни, що розвиваються, широко залучені через різні механізми до участі в регіональних податкових і міжнародних організаціях [11]. А.Н. Калач у своїх роботах вказувала на труднощі, пов'язані з реалізацією інституційних змін у країнах, що розвиваються. Автор вважає, що відсутність фундаментальних передумов для трансплантації інститутів і механізмів, які були створені в іншому інституційному середовищі, призводить до зростання суперечностей між формальною і реальною інституціалізацією [16]. Ймовірно, з цим пов'язана низька ефективність заходів протидії «розмивання» податкової бази і виведенню прибутку (імплементация BEPS) [15].

В Україні норми трансфертного ціноутворення запроваджено з 1 вересня 2013 року. Останні зміни до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення внесені Законом України від 16 січня 2020 року № 466-IX та набрали чинності з 23 травня 2020 року. [16] Першим кроком стало прийняття «мінімального стандарту», що включає чотири ключові зобов'язання (крок 5 – ефективніша протидія «шкідливим» податковим практикам з огляду на принципи прозорості та реального змісту; крок 6 – запобігання наданню пільг, передбачених міжнародними договорами, у неналежних обставинах; крок 13 – документація з трансфертного ціноутворення (три рівні); крок 14 – створення ефективнішого механізму вирішення спорів) [17, с. 2].

Остаточний пакет складається з 13 фінальних звітів із 15 заходів Плану дій. 15 заходів для простоти розуміння розбиваються на такі групи:

– Перша група включає в себе дії, які стосуються оподаткування цифрової економіки (Крок 1).

– Друга група (узгодженість) в основному пов'язана з правилами боротьби із зловживаннями та спрямована на запобігання подвійному неоподаткуванню і вирішення стратегій, які спотворюють податкову конкуренцію (Кроки 2, 3, 4, 5, 6).

– Третя група (субстанція) розглядає узгодження податкової та економічної діяльності компаній; зокрема це стосується пов'язаних транзакцій, транзакцій із високим ступенем ризику, транскордонних передач нематеріальних активів та проблем трансфертного ціноутворення (Кроки 7, 8, 9, 10).

– Четверта група (прозорість) стосується процесуальних реформ, таких як звіт по країні, і розглядає проблеми прозорості та суперечок (Кроки 11, 12, 13, 14). З яких Крок 13 – це проаналізувати документацію щодо трансфертного ціноутворення.

– Остання група (багатосторонні договори) стосується здійснення договірних заходів для запобігання BEPS (Крок 15) [15].

Для повної валютної лібералізації необхідне прийняття законів про BEPS, тому що без обміну податковою інформацією з іншими країнами країні буде складно знімати обмеження для інвестицій за кордон.

Ризики, що беруть на себе сторони контрольованої операції, безпосередньо залежать від виконуваних функ-

цій і мають розглядатися з погляду можливих збитків, які приймають на себе сторони контрольованої операції, та вірогідності їх настання [21]. У зв'язку з цим доцільно створити і використовувати рекомендації для формування такої політики, яка б дозволяла мінімізувати податкові ризики корпорацій, пов'язані з використанням трансфертних цін. Суть цих рекомендацій полягає в необхідності складання набору документів і зміни елементів побудови цінової політики, що може бути досягнуто за допомогою двох основних блоків:

– базова документація – складання та збір необхідної документації, яка складається зі специфічної для конкретної фірми документації та уніфікованої документації, загальної для всієї корпорації загалом;

– цінова політика – встановлення (розрахунок) трансфертної ціни відповідно до «правила витягнутої руки».

Під терміном «базова документація» ми розуміємо дані про розподіл комерційних ризиків між сторонами контрольованої операції та про активи, що використовуються для визначення розміру загального прибутку. Зазначена інформація є основою для розрахунку рентабельності порівняних угод. Незважаючи на те, що наявність документації зовсім не є гарантією того, що податкові органи завжди погоджуються з порядком формування внутрішніх корпоративних цін, наявність документації суттєво збільшує шанси уникнути коригувань податкової бази та донарахувань податків [15].

Висновки. У процесі дослідження трансфертного ціноутворення в умовах глобалізації та транснаціоналізації міжнародних відносин було встановлено, що завдяки процесам глобалізації міжгалузеве ціноутворення стало повсякденною необхідністю для більшості підприємств. Механізм трансфертного ціноутворення є основою новіт-

ніх підходів щодо встановлення ціни в умовах глобальної економіки, тим самим спотворюючи рівень світових добросовісних цін. У сучасних умовах розвитку та ускладнення ринкових відносин спостерігаються стрімкі процеси зміцнення зовнішньоекономічних зв'язків вітчизняних суб'єктів господарювання та тотальний прояв глобалізаційних процесів. Процеси глобалізації для бізнесу та розвиток цифрової економіки вимагають перегляду і вагомих доповнень традиційних принципів податкового контролю. Для посилення податкового контролю та мінімізації податкових ризиків запропоновано, окрім стандартного пакету документації щодо розрахунку трансфертної ціни за принципом «витягнутої руки», надавати блок специфічної для конкретної фірми документації.

У зв'язку з тим, що глобалізація набирає все більше обертів, стає все важче підтримувати поточні методи оподаткування ТНК, що діють у різних податкових юрисдикціях. Замість того, щоб розглядати кожну юрисдикцію як окрему організацію, як це робиться зараз, було б доречним прийняття унітарної або всесвітньої податкової бази для корпоративного прибуткового податку з узгодженою на міжнародному рівні системою податкових кредитів або процедур для запобігання подвійним оподаткуванням та достойної підтримки міжнародної конкурентоспроможності.

Трансферне ціноутворення є одним із найбільш важливих аспектів мінімізації оподаткування в транснаціональних компаніях. Водночас фінансові інтереси держави виражаються в обсязі податкових надходжень, вирішення цього протиріччя викликає необхідність удосконалення податкового регулювання трансфертного ціноутворення між взаємозалежними особами. Запропоновані удосконалення складу документації щодо трансфертного ціноутворення можуть зменшити ризики сторін контрольованої операції.

Список використаних джерел:

1. Woodward V. An Introduction to Risk Transfer Pricing. *Journal of Performance Management*. 2007. November. P. 3–15.
2. HMRC (Her Majesty's Revenue and Customs). Transfer Pricing: Risk Assessment: Transfer Pricing Risk Indicators: Transfer Pricing Rules in Other Countries 2016. London. URL: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/international-manual/intm482000> (дата звернення: 20.07.2021).
3. Shantanu J. Pendse. International Transfer Pricing: a review of non-tax outlook. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. № 37. P. 337–343.
4. Bartelsman E.J., Beetsma R.M. Why Pay More? Corporate Tax Avoidance through Transfer Pricing in OECD Countries. *Tinbergen Institute Discussion Paper*. 2020. P. 12–34.
5. Dealing Effectively with the Challenges of Transfer Pricing. URL: <http://www.oecd.org/site/ctpfta/49428070.pdf> (дата звернення: 10.05.2021).
6. Edwards Ch., Mitchell D.J. Global Tax Revolution. The Rise of Tax Competition and the Battle to Defend It. CATO INSTITUTE, Washington, D.C. 2008.
7. Брехов С.С. Передумови та напрями протидії АПП в Україні. Фіскальна політика в умовах макроекономічної стабілізації : збірник наукових праць за матеріалами науково-практичного інтернет-семінару, 21-31 травня 2016 року. Ірпінь : НДІ фіскальної політики, 2016. С. 70–72. URL: <http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/235/> (дата звернення: 20.07.2021).
8. Білецька Г.М. Окремі аспекти застосування судових доктрин при розкритті податкових злочинів: світові та історичні тенденції. *Фінансове право*. 2013. № 2(24). С. 4–6.
9. Бичков В.О. Перспективи підвищення ефективності протидії мінімізації сплати податків в Україні. *Механізми протидії агресивному податковому плануванню: світовий досвід та практика України* : зб. матер. наук.-метод. семін., 10 грудня 2015 р. Ірпінь, с. 7–15.
10. Пашкус В.Ю. Теорія трансфертного ціноутворення в сучасній організації: поняття, моделі, проблеми. Інститут проблем підприємництва. URL: http://www.ipnou.ru/article.php/_zip/docs/product/invproject/docs/article/docs/article/article.php?idarticle=000761 (дата звернення: 20.07.2021).
11. Калач Г.М. Напрями удосконалення інституційної інфраструктури фондового ринку. *Науковий вісник Національної академії Державної податкової служби України (економіка, право)*. 2007. № 1(36). С. 45–51.
12. Калач Г.М., Корінь І.С. Заходи з протидії агресивному податковому плануванню в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : «Економічні науки». 2020. № 3. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-3-5699> (дата звернення: 20.07.2021).
13. Гурочкіна В.В., Рожко Ю.В. Трансфертне ціноутворення: судова українська практика та методика оцінки податкових правопорушень. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 6(74). С. 45–57. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_74_2_2019_ukr/7.pdf (дата звернення: 01.02.2021).

14. Колдовський В.М. Трансфертне ціноутворення як механізм ухилення від сплати податків. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2159> (дата звернення: 01.02.2021).
15. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010 (Ukrainian version). 2010. URL: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2010_9789264196438-uk#.V-DoNYiLTcs (дата звернення: 01.02.2021).
16. Мусієнко С., Барановська С. Спори з трансфертного ціноутворення в Україні у 2020 році. URL: https://buh.ligazakon.net/ua/analytics/196772_spori-z-transfertnogo-tsinoutvorennya-v-ukran-u-2020-rots (дата звернення: 27.11.2020).
17. Кравцова А. Функціональний аналіз у трансфертному ціноутворенні. URL: <https://audit-invest.com.ua/articles/blog/funktsionalnyj-analiz-u-transfertnomu-tsinoutvorenni> (дата звернення: 29.11.2020).

References:

1. Woodward V. (2007) An Introduction to Risk Transfer Pricing. *Journal of Performance Management*, November, pp. 3–15.
2. HMRC (Her Majesty's Revenue and Customs) (2016) Transfer Pricing: Risk Assessment: Transfer Pricing Risk Indicators: Transfer Pricing Rules in Other Countries (INTM482060). London: HMRC. Available at: <https://www.gov.uk/hmrc-internal-manuals/international-manual/intm482000> (accessed 20 July 2021).
3. Shantanu J. Pendse (2012) International Transfer Pricing: a review of non-tax outlook. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, no. 37, pp. 337–343.
4. Bartelsman E.J., Beetsma R.M. (2000) Why Pay More? Corporate Tax Avoidance through Transfer Pricing in OECD Countries. Tinbergen Institute Discussion Paper.
5. Dealing Effectively with the Challenges of Transfer Pricing. Available at: <http://www.oecd.org/site/ctpfta/49428070.pdf> (accessed 10 May 2021).
6. Edwards Ch., Mitchell D.J. (2008) Global Tax Revolution. The Rise of Tax Competition and the Battle to Defend It. CATO INSTITUTE, Washington, D.C.
7. Brekhov S.S. (2016) Peredumovy ta napriamy protydyi APP v Ukraini [Preconditions and directions of counteraction of APP in Ukraine]. Proceedings of the *Fiskalna polityka v umovakh makroekonomichnoi stabilizatsii*, pp. 70–72. Available at: <http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/235/> (accessed 20 July 2021).
8. Biletska H.M. (2013) Okremi aspekty zastosuvannia sudovykh doktryn pry rozkrytti podatkovykh zlochniv: svitovi ta istorychni tendentsii [Some aspects of the application of judicial doctrines in the detection of tax crimes: global and historical trends]. *Finansove pravo*, no. 2(24), pp. 4–6.
9. Bychkov V.O. (2015) Perspektyvy pidvyshchennia efektyvnosti protydyi minimizatsii splaty podatkiv v Ukraini [Prospects for improving the effectiveness of combating tax minimization in Ukraine]. Proceedings of the *Mekhanizmy protydyi ahresyvnomu podatkovomu planuvanniu: svitovi dosvid ta praktyka Ukrainy* (Ukraine, Irpin, December 10, 2015), Irpin, pp. 7–15.
10. Pashkus V.Yu. (2016) Teoriya transfertnogo tsenoobrazovanya v srovennoy orhanyzatsyy: poniatyia, modely, problem. Instytut problem predprynymatelstva. Available at: http://www.ipnou.ru/article.php/_zip/docs/product/invproject/docs/article/docs/article/article.php?idarticle=000761 (accessed 20 July 2021).
11. Kalach H.M. Napriamy udoskonalennia instytutsiinoi infrastruktury fondovoho rynku [Directions for improving the institutional infrastructure of the stock market]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*, no. 1(36), pp. 45–51.
12. Kalach H.M., Korin I.S. (2020) Zakhody z protydyi ahresyvnomu podatkovomu planuvanniu v Ukraini [Measures to combat aggressive tax planning in Ukraine]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Internauka». Seriya: «Ekonomiczni nauky»*, no. 3. Available at: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-3-5699> (accessed 10 January 2020).
13. Hurochkina V.V., Rozhko Yu.V. (2019) Transfertne tsinoutvorennia: sudova ukrainska praktyka ta metodyka otsinky podatkovykh pravoporushen [Transfer pricing: Ukrainian court practice and methods of assessing tax offenses]. *Problemy systemnoho pidk-hodu v ekonomitsi*, vol. 6(74), pp. 45–57. Available at: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/6_74_2_2019_ukr/7.pdf (accessed 01 February 2021).
14. Koldovskiy V.M. (2013) Transfertne tsinoutvorennia yak mekhanizm ukhylennia vid splaty podatkiv [Transfer pricing as a mechanism of tax evasion]. *Efektivna ekonomika*, no. 7. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2159> (accessed 01 February 2021).
15. OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2010 (Ukrainian version). Available at: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/oecd-transfer-pricing-guidelines-for-multinational-enterprises-and-tax-administrations-2010_9789264196438-uk#.V-DoNYiLTcs (accessed 01 February 2021).
16. Musiienko S., Baranovska S. (2020) Spory z transfertnogo tsinoutvorennia v Ukraini u 2020 rotsi [Disputes over transfer pricing in Ukraine in 2020]. Available at: https://buh.ligazakon.net/ua/analytics/196772_spori-z-transfertnogo-tsinoutvorennya-v-ukran-u-2020-rotsi (accessed 27 November 2020).
17. Kravtsova A. Funktsionalnyi analiz u transfertnomu tsinoutvorenni [Functional analysis in transfer pricing]. Available at: <https://audit-invest.com.ua/articles/blog/funktsionalnyj-analiz-u-transfertnomu-tsinoutvorenni> (accessed 29 November 2020).

РАЗВИТИЕ ТРАНСФЕРТНОГО ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ РЕЖИМА ТРАНСФЕРТНЫХ ЦЕН

Аннотация. Исследован механизм ценообразования предприятий для перемещения основной доли прибыли за границу в низконалоговые гавани. Проведен анализ имеющегося конфликта интересов между ТНК, стремящимися получить сверхприбыли, и фискальными органами, которые должны обеспечивать надлежащий контроль за налогообложением путем внедрения принципа вытянутой руки. В статье показана сложность и многогранность норм налогового контроля за трансфертным ценообразованием. Определено влияние основных факторов на текущие методы налогообложения предприятий. Охарактеризована природа рисков трансфертного ценообразования и определены основные задачи налоговых органов, заключающиеся в максимизации результатов, обеспечивая при этом доверие бизнеса к налоговой системе. Показано что схемы трансфертного ценообразования осуществляются с помощью различных техник агрессивного налогового планирования, что требует внедрения дополнительных механизмов противодействия. Практическое значение полученных результатов исследования заключается в возможности их использования при формировании соответствующей законодательной и нормативной базы.

Ключевые слова: трансфертное ценообразование, противодействие выводу прибыли, международное налогообложение, налоговое администрирование, налог на прибыль.

DEVELOPMENT OF TRANSFER PRICING IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION AND WAYS TO INCREASE THE EFFICIENCY OF THE TRANSFER PRICE REGIME

Summary. The mechanism of enterprises pricing for moving the main share of profits abroad to low-tax havens has been investigated. The analysis of the existing conflict of interest between MNEs is carried out, they seek to obtain super-profits and the fiscal authorities, must ensure proper control over taxation by introducing the arm's length principle. The article shows the complexity and versatility of the rules of tax control over transfer pricing. The influence of the main factors on the current methods of taxation of enterprises is determined. The nature of transfer pricing risks is characterized and the main tasks of the tax authorities are identified, which is to maximize results, while ensuring business confidence in the tax system. It is shown that transfer pricing schemes are carried out using various techniques of aggressive tax planning, requiring the introduction of additional countermeasures. In the study of transfer pricing in the context of globalization and transnationalization of international relations, it was found that due to the processes of globalization, intersectoral pricing has become a daily necessity for the vast majority of enterprises. The transfer pricing mechanism is the basis of the latest approaches to pricing in the global economy, thereby distorting the level of world fair prices. In modern conditions of development and complication of market relations, there are rapid processes of strengthening foreign economic relations of domestic economic entities and the total manifestation of globalization processes. Due to the fact that globalization is gaining momentum, it is becoming increasingly difficult to maintain the current methods of taxation of TNCs operating in different tax jurisdictions. Transfer pricing is one of the most important aspects of tax minimization in multinational companies. At the same time, the financial interests of the state are expressed in the amount of tax revenues, the solution of this contradiction makes it necessary to improve the tax regulation of transfer pricing between interdependent persons. The practical significance of the research results obtained lies in the possibility of their use in the formation of an appropriate legislative and regulatory framework.

Key words: transfer pricing, counteraction to profit withdrawal, international taxation, tax administration, profit tax.